

Grzegorz Kwiatkowski

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie
Wydział Ekonomiczny
Katedra Teorii i Historii Ekonomii
grzegorz.kwiatkowski@umcs.lublin.pl

PRZEDSIĘBIORSTWA PAŃSTWOWE W NORWEGII I WIELKIEJ BRYTANII – ANALIZA PORÓWNAWCZA

Streszczenie: Celem artykułu jest analiza porównawcza historii i stanu obecnego przedsiębiorstw państwowych (pp) w Wielkiej Brytanii i Norwegii. Oba kraje są zaliczane do najbardziej rozwiniętych krajów świata, a jednocześnie diametralnie różnią się pod względem roli oraz znaczenia pp w gospodarce. Analiza wartości wskaźników IPE, PMR, CSS oraz udziału pp w zatrudnieniu wskazuje, że znaczenie pp w gospodarce norweskiej jest dość wysokie, natomiast w gospodarce brytyjskiej – bardzo niskie. Przeprowadzona analiza wykazała, że obie gospodarki w odmienny sposób podlegały trendom ogólnoświatowym, duży wpływ na przebieg zmian miały wybory polityczne społeczeństwa a obecny kształt sektora przedsiębiorstw państwowych jest uwarunkowany otoczeniem instytucjonalnym, jak też doraźnymi reakcjami na wydarzenia gospodarcze.

Słowa kluczowe: przedsiębiorstwa państwowe, własność państwowa, prywatyzacja, nacjonalizacja, Norwegia, Wielka Brytania.

Wprowadzenie

Kluczowym zagadnieniem w badaniu funkcjonowania przedsiębiorstw państwowych (pp) jest określenie zróżnicowania zakresu i roli, jaką pełnią one we współczesnych gospodarkach oraz tego, jaką rolę w tym zróżnicowaniu odgrywają czynniki historyczne.

Przyczynkiem do odpowiedzi na powyższe pytania może być analiza porównawcza historii i stanu obecnego pp w Wielkiej Brytanii i Norwegii, co jest celem niniejszego artykułu. Porównanie tych krajów w kontekście wyżej zarysowanego celu badawczego jest szczególnie interesujące, ponieważ obie gospodarki należą do najwyżej rozwiniętych krajów gospodarczych świata, a przy tym znaczenie pp

w obu gospodarkach tych krajów jest bardzo różne. Do porównania zastosowano najważniejsze wskaźniki opisujące zakres i znaczenie pp w gospodarce.

1. Uwarunkowania historyczne

1.1. Wielka Brytania

Sektor przedsiębiorstw państwowych w Wielkiej Brytanii ma wyraźnie odmienną genezę w porównaniu do większości krajów europejskich. Własność państwowa odgrywała w tej gospodarce relatywnie niewielką rolę w porównaniu do krajów Europy kontynentalnej. W krajach takich jak Włochy, Hiszpania czy – w mniejszym stopniu – Niemcy, pp już od XIX w. były istotnym narzędziem, za pomocą którego realizowano zarówno cele ekonomiczne, jak i polityczne. Najważniejsze z nich to:

- wspieranie społecznej i politycznej unifikacji tworzących się państw narodowych,
- przyspieszona industrializacja gospodarek (w szczególności wsparcie przemysłów będących w początkowej fazie rozwoju),
- kwestie związane z bezpieczeństwem kraju
- oraz dostarczanie usług publicznych [Millward, 2011a].

Wielka Brytania natomiast była już wówczas krajem wysokorozwiniętym i względnie jednolitym społecznie oraz politycznie. Wyspiarskie położenie osłabiało również w pewnym stopniu znaczenie trzeciego z wymienionych czynników. Wskutek tego własność państwowa przedsiębiorstw w tym kraju aż do połowy XX w. ograniczała się przede wszystkim do przedsiębiorstw z sektorów sieciowych (usługi telegraficzne i telefoniczne) oraz usług municypalnych. Ważnym wyjątkiem były udziały w British Petroleum [Millward, 2011b, s. 12-13].

Od końca II wojny światowej nastawienie do własności państwowej w brytyjskim społeczeństwie i praktyka gospodarcza rządu brytyjskiego uległy istotnej zmianie. W konsekwencji udział przedsiębiorstw państwowych w gospodarce brytyjskiej wzrósł znacząco. Millward [2011b, s. 26-27] wskazuje na trzy czynniki, które odpowiadają za tę zmianę:

1. Z własnością prywatną w sektorach infrastrukturalnych (np. infrastruktura kolejowa) wiązały się problemy regulacyjne, a społeczeństwo wyrażało swoje niezadowolenie z polityki cenowej w przypadku niektórych usług powiązanych z tymi sektorami (np. usług kolejowych).

2. Doświadczenia Wielkiego Kryzysu lat 30. XX wieku powszechnie osłabiły wiarę w efektywność mechanizmu rynkowego, w tym w możliwość skutecznego regulowania prywatnych monopolii.

3. Pojawiła się presja ze strony środowisk socjalistycznych.

Do 1950 r. sektor wydobywczy, energetyczny, telekomunikacyjny i transportowy zostały zdominowane przez przedsiębiorstwa państwowe.

Okres większej aktywności właścicielskiej państwa brytyjskiego trwał do końca lat 70. XX w. Przez ten czas jednakże stopniowo narastało przekonanie o niezbywalnie niższej efektywności przedsiębiorstw państwowych w porównaniu do przedsiębiorstw prywatnych. Badania empiryczne potwierdzają słuszność takiego przekonania w odniesieniu do przedsiębiorstw przemysłu wytwórczego, jednak – jak podkreśla Millward [2000, s. 179] – nie dają jednoznacznej odpowiedzi, czy przedsiębiorstwa z sektorów infrastrukturalnych rzeczywiście cechowała niższa efektywność.

Od końca lat 70. XX w., czyli od momentu dojścia do władzy konserwatywistów pod przewodnictwem Margaret Thatcher, Wielka Brytania była jednym z pionierów szerokiej prywatyzacji. Polityka gospodarcza tzw. Nowej Prawicy, oparta była na prymacie wolnego rynku jako głównego mechanizmu odpowiadającego za podejmowanie decyzji w gospodarce [Antonowicz, 2004, s. 37]. W przypadku usług publicznych zdecydowano się na „[...] rozdzielenie funkcji nabywcy i dostawcy [...] i wprowadzenie kontraktów” [Antonowicz, 2004, s. 40]. Jak wskazują dane przedstawione w następnej części artykułu, prywatyzacja brytyjska była jedną z najbardziej rozległych i zaawansowanych spośród przeprowadzonych w krajach rozwiniętych.

1.2. Norwegia

Własność państwowa w gospodarce norweskiej odgrywała znaczącą rolę już w dalekiej przeszłości, kiedy to królowie dysponowali wyłącznym prawem własności zasobów surowcowych. Wskutek obowiązywania tego prawa powstawały i funkcjonowały królewskie kopalnie srebra i miedzi [Kallevig, 2005, s. 2]. W XIX w., podobnie jak w innych krajach, własność państwowa była obecna w sektorach związanych z obronnością (np. produkcja broni, przemysł stoczniowy) oraz w sektorach sieciowych (usługi telegraficzne, transport kolejowy i energetyka) [Aanstad i Ørstavik, 2002, s. 5].

Dalszy wzrost znaczenia własności państwowej w gospodarce norweskiej nastąpił po zakończeniu II wojny światowej, na co złożyły się cztery czynniki:

- nacjonalizacja niemieckich przedsiębiorstw działających w czasie wojny na terenie Norwegii,

- wzrost znaczenia w gospodarce światowej sektorów surowcowych, czyli obszarów gospodarki, w których państwo norweskie tradycyjnie realizowało funkcję właścicielską,
- od 1945 do 1963 r. władzę w Norwegii sprawowała lewicowa Partia Pracy, której gospodarczy program był znacznie bardziej etatystyczny niż program konkurującej z nią Partii Konserwatywnej,
- od początku lat 50. XX w. realizowano strategię intensywnej industrializacji kraju [Byrkjeland, Langeland, 2000, s. 27-34].

Przejęciowie osłabienie znaczenia pp w gospodarce norweskiej miało miejsce w latach 60. XX w. – przełomowym momentem była tragedia w kopalni w Kings Bay w 1962 r. Ponadto w 1965 r. na kilka lat władzę przejęła koalicja, której przewodziła zdecydowanie bardziej negatywnie nastawiona do własności państwowej Partia Konserwatywna.

Ponowny wzrost znaczenia pp wiązał się z powrotem Partii Pracy do władzy oraz z odkryciem złóż ropy naftowej i gazu ziemnego na Norweskim Szelfie Kontynentalnym. Rząd podjął decyzję o utworzeniu w formie spółki akcyjnej przedsiębiorstwa Statoil, którego celem była eksploatacja i przetwarzanie wydobytych surowców, jak też wypracowanie potencjału technologicznego umożliwiającego utrzymanie kontroli państwa nad wydobyciem surowców w długim okresie. Powodzenie tego projektu skutkowało tworzeniem kolejnych spółek państwowych [Aanstad, Ørstavik, 2002, s. 5-7].

Warto jednak zaznaczyć, że poza sektorem surowcowym norweskie pp nie funkcjonowały zbyt efektywnie i często przynosiły straty. Doprowadziło to, wraz z powrotem konserwatystów do władzy oraz trendami ogólnoswiatowymi w polityce gospodarczej, do rozpoczęcia procesów prywatyzacyjnych. Jednakże – co szczególne – w Norwegii ten proces potrwał znacznie krócej niż w innych krajach i już w drugiej połowie lat 80. XX w. udział i znaczenie pp w gospodarce norweskiej ponownie wzrosły (m.in. wskutek ratunkowych nacjonalizacji w sektorze bankowym) [Norwegian Ministry of Trade and Industry, 2011, s. 10].

2. Stan obecny

Oszacowanie udziału przedsiębiorstw państwowych w gospodarkach różnych krajów jest problematyczne ze względu na brak ujednoczonych metodologicznych między krajami danych, brak ogólnie przyjętej definicji pp oraz różnorodność rodzajów tych przedsiębiorstw. Większość badań uwzględnia jedynie podmioty o 100% bądź większościowych udziałach państwa, co sprawia, że pomijane są przedsiębiorstwa z udziałami mniejszościowymi, z których część

jest efektywnie kontrolowana przez państwo [Kwiatkowski, 2016]. Z tego powodu do porównania należy zastosować wskaźniki skonstruowane specjalnie do opisu sektorów pp.

Jednym z nich jest zaproponowany przez C. Schmitt, H. Obingera i S. Trauba [2016, s. 58-69] wskaźnik IPE (*Index of Public Entrepreneurship*), który oblicza sumę wartości przychodów pp w odniesieniu do PKB przy jednoczesnym nadaniu różnych wag poszczególnym rodzajom pp – najwyższa waga jest przypisana agencjom państwowym, mniejsza podmiotom skomercjalizowanym, a najmniejsza spółkom akcyjnym, w których państwa mają udziały większościowe lub mniejszościowe. Autorzy przedstawiają wyniki obliczeń dla 20 krajów wysokorozwiniętych. Dane dla lat 1980 i 2007 przedstawia tab. 1 – kraje zostały uszeregowane wartości wskaźnika IPE dla roku 2007.

Tabela 1. Wartość *Index of Public Entrepreneurship* w 1980 i 2007 r. w wybranych krajach

Kraj	Rok 1980	Rok 2007	Zmiana 1980-2007, %
Norwegia	6,82	13,36	95,9
Szwecja	6,10	7,89	29,3
Finlandia	8,63	6,93	-19,7
Francja	9,55	5,38	-43,7
Nowa Zelandia	7,63	3,78	-50,5
Austria	7,75	3,03	-60,9
Dania	4,38	2,74	-37,4
Szwajcaria	4,35	2,74	-37,0
Holandia	7,83	2,20	-71,9
Włochy	6,45	2,17	-66,4
Belgia	4,70	1,92	-59,2
Irlandia	13,71	1,83	-86,7
Niemcy	3,21	1,41	-56,1
Grecja	5,21	1,28	-75,4
Japonia	4,30	1,20	-72,1
Portugalia	5,57	0,90	-83,8
Hiszpania	5,24	0,71	-86,5
Kanada	2,41	0,55	-77,2
Australia	3,55	0,48	-86,5
Wielka Brytania	7,65	0,44	-94,3
Średnia	6,25	3,05	-51,2

Źródło: Obinger, Schmitt, Traub [2016, s. 60].

Jak pokazują dane z tab. 1, wskaźnik IPE w analizowanych krajach w roku 2008 nie tylko przybiera skrajnie różne wartości, ale również zmiana w latach 1980-2007 jest w tych dwóch gospodarkach największa spośród analizowanych krajów (największy wzrost – w Norwegii, największy spadek w Wielkiej Brytanii).

Udział zatrudnienia w pp w zatrudnieniu ogółem wynosi w Wielkiej Brytanii nieco mniej niż 2%, natomiast w przypadku Norwegii jest to wynik najwyższy wśród krajów OECD – sięga on niemal 12% (średnia dla OECD to ok. 3%) [European Commission, 2016, s. 8; OECD, 2014, s. 22]. W obu gospodarkach udział pp w zatrudnieniu w ostatnich dekadach spada [Obinger, Schmitt, Traub, 2016, s. 61].

Kolejnym wartym uwagi wskaźnikiem jest PMR (*Product Market Regulation*). Jest on obliczany przez OECD i ma charakter jakościowy, a nie – jak np. IPE – ilościowy. Syntetyczny wskaźnik PMR jest miarą ingerencji państwa w funkcjonowanie rynków, w kontekście niniejszego artykułu interesujące są wartości jednej ze składowych niskiego szczebla, tj. *Public ownership* oraz tworzących ją kategorii, tj. *Scope of public enterprises* (zakres obecności pp w gospodarce), *Government involvement in network sectors* (stopień udziału państwa w sektorach sieciowych), *Direct control over business enterprises* (stopień kontroli państwa nad przedsiębiorstwami prywatnymi np. poprzez tzw. „złote akcje”) oraz *Governance of state-owned enterprises* (jakość nadzoru właścicielskiego państwa).

Tabela 2. Składowe wskaźnika PMR dotyczące własności państwowej w gospodarce Wielkiej Brytanii w poszczególnych latach

Składowa wskaźnika PMR	1998	2003	2008	2013
Zakres obecności przedsiębiorstw państwowych w gospodarce	1,19	1,03	1,40	1,40
Stopień udziału państwa w sektorach sieciowych	0,67	0,67	0,67	0,67
Stopień kontroli państwa nad przedsiębiorstwami prywatnymi	1,76	1,68	2,24	1,98
Jakość nadzoru właścicielskiego państwa	b.d.	b.d.	4,50	4,50
Średnia	1,21	1,13	2,20	2,14

* Do obliczenia średniej dla lat 1998 i 2003 w przypadku kategorii „Jakość nadzoru właścicielskiego państwa” przyjęto wartość 4,5, a więc taką, jaką miała ta kategoria w kolejnych badanych latach.

Źródło: OECD [2013].

Znaczenie własności państwowej w gospodarce brytyjskiej mierzone składową wskaźnika PMR jest niskie. W 2013 r. składowa ta miała wartość 2,14 i była to 5. najniższa wartość spośród krajów OECD (za Holandią, Hiszpanią, Estonią i Łotwą). Wyższa wartość wskaźnika w roku 2008 i 2013 względem poprzednich lat jest konsekwencją reakcji na kryzys gospodarczy, obejmującej m.in. ratunkowe nacjonalizacje przedsiębiorstw prywatnych.

Tabela 3. Składowe wskaźnika PMR dotyczące własności państwowej w gospodarce Norwegii w poszczególnych latach

Składowa wskaźnika PMR	1998	2003	2008	2013
Zakres obecności przedsiębiorstw państwowych w gospodarce	4,60	4,40	4,15	4,15
Stopień udziału państwa w sektorach sieciowych	5,25	3,83	3,70	3,60
Stopień kontroli państwa nad przedsiębiorstwami prywatnymi	1,11	1,01	0,88	0,96
Jakość nadzoru właścicielskiego państwa	b.d.	b.d.	4,50	4,50
Średnia	3,87	3,44	3,31	3,30

* Dla lat 1998 i 2003 przyjęto wartość 4,5.

Źródło: OECD [2013].

Znaczenie własności państwowej w gospodarce norweskiej mierzone składową wskaźnika PMR jest wysokie. W 2013 r. składowa ta miała wartość 3,30 i była to 5. najwyższa wartość spośród krajów OECD (za Polską, Szwajcarią, Turcją i Szwecją). Wartości w poszczególnych kategoriach spadają w kolejnych latach, co jest rezultatem przeprowadzania stopniowych reform i usprawnień w nadzorze właścicielskim państwa.

Kowalski i in. [2013, s. 23] zaproponowali jako miarę znaczenia pp w danym kraju wskaźnik CSS (*Country SOE Share*), który jest średnią udziału przychodów, wartości aktywów i wartości rynkowej pp w grupie dziesięciu największych spółek giełdowych. Uwzględnienie tylko największych przedsiębiorstw ma na celu podkreślenie znaczenia gospodarczego takich podmiotów gospodarczych, a jednocześnie pozwala na porównanie wielu krajów z powodu dostępności danych. Ponadto, jak pokazują testy przeprowadzone przez autorów – wartości wskaźnika CSS są bliskie wartościom wskaźników bardziej rozbudowanych [Kowalski i in., 2013, s. 30]. W przytoczonej publikacji obliczono wskaźnik CSS na podstawie listy *Forbes Global 2000* z roku 2011, przy uwzględnieniu definicji pp jako podmiotu, w którym państwo ma więcej niż 50% udziału własnościowego.

Gospodarka norweska charakteryzuje się najwyższym wskaźnikiem CSS spośród krajów OECD – 47,7%. W grupie 10 największych przedsiębiorstw norweskich na analizowanej liście były dwa przedsiębiorstwa państwowe. Wskaźnik CSS dla Norwegii byłby jeszcze wyższy, gdyby uwzględniono również spółki, w których państwo ma udziały mniejszościowe, ale wystarczające do sprawowania kontroli nad przedsiębiorstwem. W przypadku Wielkiej Brytanii wskaźnik CSS wynosi 0% – na 93 brytyjskie spółki tylko jedna była państwowa, lecz nie znalazła się ona wśród 10 największych spółek.

W Wielkiej Brytanii są dwa podmioty państwowe realizujące funkcję właścicielską. Pierwszym z nich jest *Shareholder Executive*, który pierwotnie miał wykonywać jedynie funkcję doradczą, jednak z czasem przejął częściowo nadzór nad przedsiębiorstwami. Sprawuje on nadzór nad 25 przedsiębiorstwami,

jednak nadzór jest dzielony między *Shareholder Executive* i różne ministerstwa. Drugim podmiotem jest powołany w początkach ostatniego kryzysu finansowego *UK Financial Investments* (UKFI), który miał za zadanie ratowanie upadających instytucji finansowych. Analiza obecności właścicielskiej państwa na liście 100 największych brytyjskich przedsiębiorstw pokazuje, że w tym zbiorze pp jest jedynie kilka. Są to tylko *Lloyds* (udział państwa we własności – 10%, 9. miejsce na liście, przychody w wielkości 47 mld USD, zatrudnienie 75 tys. osób), *Royal Bank of Scotland Group* (udział państwa 73%, 25. miejsce na liście, przychody 29 mld USD, zatrudnienie 94 tys. osób). Jeszcze niedawno w tym gronie znajdował się *Royal Mail*, który został sprywatyzowany w 2015 r. Pozostałe pp są względnie niewielkie, a własność państwowa w dwóch instytucjach finansowych wymienionych powyżej jest rezultatem ratunkowych nacjonalizacji.

W Norwegii głównym podmiotem odpowiedzialnym za nadzór jest Departament Własności funkcjonujący w Ministerstwie Handlu i Przemysłu, choć szereg przedsiębiorstw jest nadzorowany przez ministerstwa odpowiadające za dany sektor gospodarki. Na poziomie centralnym funkcjonuje 70 przedsiębiorstw państwowych. Na liście 10 największych przedsiębiorstw norweskich aż 5 jest państwowych lub państwo ma w nich istotne udziały własnościowe: Statoil (miejsce 1., udziały – 67%, przychody – 54 mld USD, zatrudnienie – 21 tys. osób), Telenor (miejsce 2., udziały – 54%), Yara (miejsce 4., udziały – 36%) oraz Norsk Hydro (miejsce 5., udziały – 34%). Ponadto w 100 największych norweskich przedsiębiorstwach znajdują się DNB, Kongsberg Gruppen oraz Statkraft. Można więc stwierdzić, że znaczenie pp w norweskiej gospodarce jest bardzo duże.

Podsumowanie i kierunki dalszych badań

1. Przeprowadzona analiza ukazała diametralnie odmienną rolę przedsiębiorstw państwowych w gospodarkach Wielkiej Brytanii i Norwegii. Współczesny zakres, rola i znaczenie sektora pp w gospodarce danego kraju są silnie uwarunkowane wydarzeniami historycznymi. Kwestia *path dependency* widoczna jest również w tym, jak dana gospodarka podlega trendom ogólnoświatowym. O ile i w Wielkiej Brytanii i w Norwegii występowały procesy zbieżne z trendami ogólnoświatowymi, to ich intensywność i czas trwania były zgoła odmiennie. W okresach bardziej etatystycznych udział własności państwowej w Wielkiej Brytanii zwiększał się, jednak w mniejszym stopniu niż w Norwegii i do tego szybciej porzucano taką politykę. Analogicznie, Norwegia w mniejszym stopniu prywatyzowała gospodarkę w okresach, gdy taka polityka dominowała na całym niemal (zachodnim) świecie.

2. Choć zakres i znaczenie sektora pp w Wielkiej Brytanii i Norwegii są diametralnie odmienne, to oba kraje należą do najbardziej rozwiniętych krajów świata. Nie sugeruje to wprawdzie, że duży sektor państwowy nie ma znaczenia dla rozwoju gospodarczego (badania wskazują raczej na negatywną korelację pp [Detter, Folster, 2015, s. 28-29]) Niemniej jest to sygnał, że w określonych uwarunkowaniach instytucjonalnych pp mogą być elementem dobrze działającej gospodarki, przy czym prawdopodobnie niemożliwe byłoby bezpośrednie przeniesienie rozwiązań norweskich do innych gospodarek. Stanowi to również przyczynek do praktycznych wniosków w zakresie konstruowania polityki właścicielskiej w Polsce.
3. Oprócz trendów ogólnoświatowych wpływ na znaczenie własności państwowej w gospodarce mają wybory polityczne społeczeństwa – partie lewicowe w obu krajach w przeszłości chętniej wykorzystywały własność państwową jako narzędzie oddziaływania na gospodarkę. Trzeba jednak zauważyć, że wybory polityczne są w danym kraju w pewnym stopniu powiązane z trendami ogólnoświatowymi. Ponadto, jak pokazuje doświadczenie, kwestie ideologiczne często schodzą na dalszy plan i pp, jak też ich prywatyzacja, bywają przede wszystkim narzędziami realizacji określonych celów politycznych. Ta kwestia wymaga jednak dalszych, pogłębionych badań.
4. W obu krajach podejmuje się działania mające na celu zbliżyć model nadzoru właścicielskiego do modelu scentralizowanego. Jednakże i w Norwegii i w Wielkiej Brytanii nadzór jest wciąż w pewnym stopniu rozproszony, głównie na skutek doraźnych zmian w reakcji na bieżące wydarzenia (np. na kryzys gospodarczy – powołanie UKFI).
5. Ciekawym zagadnieniem są również potencjalne kierunki zmian w obu gospodarkach. W Norwegii pp są stale ewaluowane pod kątem zasadności ich dalszego istnienia bądź udziału właścicielskiego państwa w nich. Rezultatem tego są sporadyczne procesy prywatyzacyjne. Z kolei postulaty nacjonalizacyjne pojawiają się również w debacie publicznej w Wielkiej Brytanii m.in. na skutek objęcia przewodnictwa w Partii Pracy przez J. Corbyna.

Literatura

- Aanstad S., Ørstavik F. (2002), *State Ownership and Innovation in the Norwegian Corporate Governance Debate*, STEP report, Oslo.
- Antonowicz D. (2004), *Funkcjonowanie sektora publicznego. Brytyjska perspektywa*, Wydawnictwo Naukowe Grado, Toruń.
- Byrkjeland M., Langeland O. (2000), *State Ownership in Norway 1945-2000*, "FAFO Working Paper", No. 22, <https://brage.bibsys.no/xmlui/bitstream/handle/11250/273361/STEPrapport2002-14.pdf?sequence=1> (dostęp: 15.09.16).

- Detter D., Folster S. (2015), *The Public Wealth of Nations*, Palgrave Macmillan, New York.
- European Commission (2016), *State-Owned Enterprises in the EU: Lessons Learnt and Ways Forward in a Post Crisis Context*, Institutional Paper, 031, Luxembourg.
- Kallevig M.M. (2005), *Ownership Function of the Norwegian State*, OECD Russian Corporate Governance Roundtable Meeting, Moscow.
- Kowalski P. i in. (2013), *State-Owned Enterprises: Trade Effects and Policy Implications*, OECD Trade Policy Papers, No. 147, OECD Publishing, Paris.
- Kwiatkowski G. (2016), *Przedsiębiorstwa państwowe we współczesnej gospodarce – problemy definicyjne*, „Studia Ekonomiczne”, nr 260, s. 56-65.
- Millward R. (2000), *State Enterprise in Britain in Twentieth Century* [w:] P.A. Toninelli (ed.), *The Rise and Fall of State-Owned Enterprise in the Western World*, Cambridge University Press, Cambridge.
- Millward R. (2011a), *Public Enterprise in the Modern Western World: An Historical Analysis*, „Annals of Public & Cooperative Economics”, Vol. 82, No. 4, s. 375-398.
- Millward R. (2011b), *The Nature of State Enterprises in Britain* [w:] F. Amatori, R. Millward, P.A. Toninelli (eds.), *Reappraising State-Owned Enterprise: A Comparison of the UK and Italy*, Routledge, New York, s. 11-30.
- Norwegian Ministry of Trade and Industry (2011), *Active Ownership – Norwegian State Ownership in a Global Economy*, www.regjeringen.no (dostęp: 15.09.16).
- Obinger H., Schmitt C., Traub S. (2016), *The Political Economy of Privatization in Rich Democracies*, Oxford University Press, Oxford.
- OECD (2013), *Indicators of Product Market Regulation*, www.oecd.org/eco/pmr.
- OECD (2014), *The Size and Sectoral Distribution of SOEs in OECD and Partner Countries*, OECD Publishing, Paris.

STATE-OWNED ENTERPRISES IN NORWAY AND THE UK – A COMPARATIVE ANALYSIS

Summary: The purpose of this article is to conduct a comparative analysis of the history and the current state of state-owned enterprises in the UK and Norway. Both countries are among the most developed economies in the world, but they radically differ in terms of the role and importance of SOEs. The analysis of IPE, PMR, CSS indicators and the share of SOEs in the total employment in both economies indicates that the importance of SOEs in the Norwegian economy is relatively very high, while in the UK economy – very low. The analysis also indicates that both economies reacted in different ways to global trends and also that political choices of societies contributed to this process. Also, we conclude that current shape of SOEs sector is conditioned both by the economic institutions and ad hoc reactions to economic events.

Keywords: state-owned enterprises, state ownership, privatization, nationalization, United Kingdom, Norway.